

SarioSiyo

2025-yil — Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili

16 may 2025 yil. Juma № 19 (8199)

Ijtimoiy-siyosiy gazeta

(Gazeta 1932 yildan «Sariosiyo haqiqati» nomi bilan chiqa boshlagan)

Barcha islohotlarimiz zamini va ko'zgusi bu—mahalla. Jamiyatimizdagi barcha jarayonlar mahalla hayotida o'z ifodasi va amaliy yechimini topadi. Mahalla—tinchlik va osoyishtalik poydevori, ahillik va hamjihatlik, ma'rifat va tarbiya qo'rg'onidir.

Shavkat MIRZIYOEV

MAHALLA — JAMIYAT TAYANCHI

Darhaqiqat, mahalla tizimi bugungi kunga kelib har qachongidan ham kuchli va qudratli uyushmaga aylandi. Avvallari faqat mahalla raisi, kotibi va xotin-qizlar vakilidan iborat bo'lgan tuzilma endilikda hokim yordamchisi, yoshlar yetakchisi, xotin-qizlar faoli, ijtimoiy xodim, profilaktika inspektori, soliq xodimini birlashtirib bitta mushftga aylantira oladigan rahbar sifatida faoliyat yuritmoqda. Mahalla tizimining jamiyatdagi mavqei ham oshdi, ham iqtisodiy—ijtimoiy muammolarini o'zi mustaqil hal qila olish imkoniyati kengaydi.

Ma'lumki, hozirda joylarda mahalla raisi saylovini o'tkazish tadbirlari izchil davom etmoqda. Fuqarolar oldingi davrlardagidek indamay, mahalla liderini saylovini loqayd kuzatib turadigan insonlar emas, balki hamma o'z mahallasiga jonkuyar, xalqparvar, halol yetakchi bo'lishiga intilmoqda. Mahalla raisi har jihatdan mukammal, xalqni o'z ortidan ergashtira

oladigan, mahalla ahlining yaxshi—yomon kунidan, og'ir-yengilidan boxabar, vaqtida har bir muammoni hushyorlik bilan anglab, yechimi ustida izlanishdan toymaydigan fidoyi inson bo'lishi lozim. Aslida mahalla atamasi ham arab tilidan olingan bo'lib, “o'rin-joy”, qavm yoki jamoat ittifoqligida, o'zaro bir-birini qo'llab-quvvatlab yashaydigan joyni anglatadi. Demakki, mahalladagilar og'iz birlik bilan, samimiy, bahamjihat, bamaslahat ish ko'radigan jamoa hisoblanishadi. Ijtimoiy og'ir ahvoldagilar, yakka-yolg'izlar, nogironlar, bemorlar, keksalar holidan xabardor bo'lish, mahalladagi saxovatpesha insonlar ko'magidan o'z o'rnida foydalanish, boshpanasiz, uy-joylari ta'mirlab fuqarolarga yordam qo'lini cho'zish ishlarini uyushqoqlik bilan tashkillashtirish mahalla raising mahoratiga bog'liq. Mahalla raisi qaysidir guruhning, qaysidir urug'ning homiysi yoki qo'llab turadigan muruvvati bo'lishi

mantiqqa zid. U xalq manfaatini o'z manfaatidan ustun ko'ra oladigan, elu yurt orasida obro'-e'tiborga sazovor, tarozi toshlarini teng qo'ya oladigan hakam bo'lmog'i kerak. Oldinlari kamgina maoshga ishlab yurgan mahalla raisi bugun har jihatdan mukammal, bilimli va malakali yettilikning sardori, yo'lbo'shchisi. Yetti og'ayni birlashsa, tog'ni talqon qiladi, birlashmasa, yetti tomonga sochilib ketadi, mahallada rivojlanish va

birikish bo'lmaydi, muammolar ko'payadi, parokandalik boshlanadi. Azaldan bizlar yetti qo'shni to'y qilsa, o'z uyining to'rini mehmonga beradigan, bemor yotsa, butun qishloq xabar oladigan, ta'ziya bo'lgan uy egalariidan yetti kun tinimsiz xabar olib, issiq-suvug'idan xabardor bo'ladigan tanti xalqmiz. Butun dunyo havas qiladigan an'ana va qadriyatlarimiz beshigi, odob-axloq va ma'naviyat eshigi bo'lgan

mahallamiz gullab-yashnasin, munosib nomzodlarni tanlab, yurtimiz ravnaqiga, xalqimiz farovonligiga, farzandlarimiz kelajagiga befarq bo'lmay, ovoz beraylik! O'z muammosini mustaqil hal qilish imkoniyati mavjud mahalla byudjetidagi mablag'lar faqat yorqin istiqbolimiz uchun sarflansin, Vatanimiz yanada ko'rkam, xavfsiz, osoyishta makonga aylansin!

Oydin JO'RABEKOVA,
tuman Xalq qabulxonasi mudiri

FARZANDLIKKA OLISHGA OID ISHLARNING SUDDA KO'RILISHI

Farzandlikka olish — bu bola va farzandlikka oluvchi shaxs o'rtasida qonuniy oilaviy munosabatlar o'rnatilishidir. Farzandlikka olish natijasida bola farzandlikka oluvchining biologik farzandi maqomiga ega bo'ladi. O'zbekiston Respublikasida farzandlikka olish tartibi asosan Fuqarolik kodeksi, Oila kodeksi, shuningdek, boshqa normativ-huquqiy hujjatlar bilan tartibga solinadi. Sud esa bu jarayonda asosiy vakolatli organlardan biri sifatida ishtirok etadi.

Farzandlikka oluvchilar voyaga yetgan, bola tarbiyasiga layoqatli, doimiy daromad manbaiga ega va bolaga munosib sharoit yaratish imkoniyatiga ega bo'lishi kerak. Jinoyat sodir etgani uchun sudlangan bo'lsa, voyaga yetmaganlar yoki nogironlar huquqlarini buzganlik uchun ma'muriy yoki jinoyiy javobgarlikka tortilgan bo'lsa, gijyohvandlik yoki spirtli ichimliklarga qaramlik kasalliklariga chalingan bo'lsa farzandlikka olishga ruxsat berilmaydi.

Farzandlikka olish faqat sud qarori asosida amalga oshiriladi. Jarayon quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi. Ya'ni, farzandlikka olishni istovchi shaxs tuman (shahar) fuqarolik ishlari bo'yicha sudiga ariza bilan murojaat qiladi. Arizada farzandlikka olishni istovchi shaxsning shaxsiy ma'lumotlari, farzandlikka olinadigan bolaning ma'lumotlari, farzandlikka olishning sabablari va maqsadi va bolaga qanday sharoitlar yaratilgani haqida ma'lumot ilova qilinadi.

Shuningdek, pas-potin bo'lsa, nikoh to'g'risidagi guvohnoma (agar ariza beruvchilar er-xotin bo'lsa), daromad taxviri haqida ma'lumot, tibbiy ko'rikdan o'tganligi haqidagi xulosa, bolaning tug'ilganlik haqidagi guvohnomasi, bolaning vasiylik yoki homiylik organidan olingan ma'lumotnoma ilova qilinadi.

Sud arizani ko'rib chiqib, bola uchun farzandlikka olish qanchalik maqsadga muvofiq ekanligini, farzandlikka oluvchining tarbiyaviy va moddiy sharoitlarini, bola va farzandlikka oluvchilar o'rtasida o'zaro munosabatlarni aniqlaydi. Sud jarayonida zarur bo'lsa, psixologlar, pedagoglar yoki vasiylik organi vakillari ham ishtirok etadi.

Agar sud farzandlikka olish bolaning manfaatlariga mos kelishini aniqlasa, farzandlikka olish to'g'risida ijobiy qaror chiqaradi. Qarorda farzandlikka oluvchilarning ism-shariflari, bolaning ma'lumotlari va farzandlikka olish munosabatlarini o'rnatish haqida ko'rsatmalar beriladi.

Qaror kuchga kirganidan so'ng, bola farzandlikka oluvchilarning huquqiy farzandi hisoblanadi. Uning familiyasi, ismi va otasining ismi o'zgartirilishi mumkin.

Sud qarori asosida fuqarolik holati dalolatnomalarini qayd etish organlari bolaning tug'ilganlik haqidagi yozuviga tegishli o'zgartirishlar kiritadi.

Muhammadi BAHROMOV,
Fuqarolik ishlari bo'yicha
Sariosiyo tumanlararo sudi sudya yordamchisi

Yurtimizda Favqulodda Vaziyatlar vazirligining tegishli ko'rsatmasiga asosan hozirgi kunda viloyatimizning barcha Shahar va tumanlarida aholi ishtirokida zilzila bilan bog'liq Favqulodda vaziyatlarda aholi xavfsizligini ta'minlash maqsadida “Aholini zilzilaga tayyorlash haftaligi”ni o'tkazish belgilandi.

AHOLINI ZILZILAGA TAYYORLASH HAFTALIGI

ZILZILA—tabiiy tustagi favqulodda vaziyat bo'lib, yer ostida yoki mantiyaning yuqori qismida to'satdan siljish, sinish, yoki o'pirilish ro'y berishi oqibatida vujudga keladigan va to'lqinsimon tebranishlar tarzida uzoqlarga tarqaladigan yer osti silkinishlari va tebranishlari hosilasi hisoblanadi. Zilzila sabablariga ko'ra — Tektonik, vulqoniy va o'pirilish kabi hodisa sifatida turlanadi. 2023-yil 6-fevraldagi Turkiya davlatining Gazantepa shahrida 7.8 Mw Magnetudali ikkita zilzila, 9 soatdan keyin 6-fevral kuni 7.5 Mw Magnetudali zilzila sodir bo'ldi 1-zilziladan so'ng seysmologlar 300 dan ortiq zilzilani sezishdi. Turkiyadagi sodir bo'lgan bir necha daqiqalik ulkan fojia minglab insonlarni hayotdan olib ketdi. Yurtimizning barcha hududlarida kundan-kunga baland qavatli binolar bo'y ko'tarmoqda. Baland qavatli binolarning xavfsizligini ta'minlash maqsadida zilzila bardoshlilik sinab ko'rilib, mustahkamligi talab darajasida ekanligini ishonch hosil qilganligidan kegin binolarni qurish ishlari amalga oshirilmoqda.

Markaziy Osiyoning 20% hududi seysmik faol nuqtada joylashgan bo'lib, asosiy tog'li hududlarni qamrab oladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 17-apreldagi PQ-161-son qarorini Vazirlik tizimida rahbarlik va ijroga qaratish to'g'risidagi 2024-yil 23-apreldagi O'zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligining 121-sonli buyrug'i ijrosi yuzasidan aholini zilzilada harakatlanishiga o'rgatish tadbirlari Favqulodda vaziyatlar vazirligi tomonidan doimiy amalga oshirilib bormoqda.

Hurmatli fuqarolar, hozirgi axborot-texnologiyalar asrida qo'lingizdagi uyali aloqa vositalari yordamida zilzila haqida to'liq ma'lumot olishingiz mumkinligini zilzila sodir bo'lganda qanday harakat qilishni o'rganib olishingizni Sariosiyo tumani FVB xodimlari eslatib o'tamiz.

O'z hayotingizga befarq bo'lmang “Aholini zilzilaga tayyorlash haftaligi”da faol ishtirok eting.

N.TURDIYEV,
Tuman FVB inspektori, leytenant
Sh.RISBOYEV,
Tuman FVB katta inspektori, katta leytenant

Sharq'un shahar Madaniyat markazida tashkil etilgan ko'chma kutubxona 5-umumiy o'rta ta'lim maktabi bilan hamkorlikda shoir Muhammad Yusuf tavallud topgan kun munosabati bilan “Qo'shiq bo'lib qaytaman” mavzuida tadbir o'tkazishdi.

Tadbirning yuqori saviyada bo'lib o'tishida Dilnoza Ibrohimova, 5-maktabning MMIB direktor o'rinbosari Jamoliddin Raximov, ona tili fani o'qituvchisi Munisa Yusupova, musiqi fani o'qituvchisi Yunus Qayumovlar faollik ko'rsatishdi.

HUQUQQIY MASLAHAT!

Iste'molchi maqbul sifati nooziq-ovqat tovarini xarid qilgan kунidan e'tiboran necha kun ichida ushbu tovar sotib olingan joydagi sotuvchidan uni ayni shunday tovarga almashtirib olishga haqli?

O'zbekiston Respublikasining “Iste'molchilarning huquqlarini himoya qilish to'g'risida”gi Qonuniga muvofiq, agar iste'molchi nooziq-ovqat tovarini ma'qul sifatta xarid qilgan bo'lsa, lekin u o'lgami, rangi, shakli, fasoni, gabaritari yoki to'liq emasligi sababli unga mos kelmasa, u holda:

-14 kun ichida, tovar sotib olingan joydagi sotuvchiga murojaat qilib, uni xuddi shunday boshqa tovarga

almashtirishni talab qilishga haqli.

Bunda quyidagi shartlar bajarilishi lozim:

Tovar foydalanilmagan bo'lishi kerak.

Tovar ko'rinishi, iste'mol xossalari, yoriqlari va muhrlari saqlangan bo'lishi kerak. Xaridni tasdiqlovchi hujjat (chek yoki kvitansiya) bo'lishi kerak.

E'tibor bering: ayrim nooziq-ovqat mahsulotlari (masalan, ichki kiyimlar, tish cho'tkasi, parfumeriya mahsulotlari va boshqalar) almashtirib bo'lmaydigan tovarlar ro'yxatiga kiradi.

Agar tovar mana shu ro'yxatga kirmasa va yuqoridagi shartlar bajarilgan bo'lsa, almashtirish huquqiy jihatdan kafolatlangan.

M.ZARIPOVA,
tuman Iste'molchilar huquqlarini himoya
qilish jamiyati raisi

AHOLINI RO'YXATGA OLISH TARIXI

Har qanday davlatning tarixi — bu, birinchi navbatda, unda yashaydigan xalqning tarixi, aholisining soni va tarkibi, uning iqtisodiy va ijtimoiy tavsiflarida o'z ifodasini topadi. Aholi soni bo'yicha aniq va yaxlit ma'lumotlar aholini ro'yxatga olish asosida olinadi.

Aholini ro'yxatga olish yakunlariga qarab o'tmish va hozirgi davr haqida fikr va mulohazalar yuritish hamda kelajakni prognoz qilish mumkin bo'ladi. Qator holatlarda aholini ro'yxatga olish — aholining yoshi, jinsi, milliy tarkibi, ma'lumot darajasi, nikoh holati, bandligi va boshqa tavsiflari haqida ma'lumotlar olishning yagona manbai bo'lib xizmat qiladi.

Aholini ro'yxatga olish — bu mamlakat aholisining muayyan vaqtdagi “fotosurati”ni olish imkonini beruvchi umumdavlat miqyosidagi keng ko'lamli tadbir bo'lib, aholi to'g'risidagi ishonchli axborot manbai hisoblanadi.

Aholini ro'yxatga olish qachondan o'tkazila boshlangan?

Aholini dastlabki ro'yxatga olish qadimgi Gretsiya, Vavilon, Mesopotamiya, Rim, Xitoy, Yaponiya va Misrda o'tkazilgan. Lekin, bu aholi ro'yxatlarining maqsadi aholidan soliq yig'ish, ya'ni boj olish hamda harbiy maqsad uchun aholi sonini aniqlash bo'lgan. Shuning uchun ham, bu aholi ro'yxatlarida asosan erkaklar ro'yxatga olingan. Chunki, u paytlarda erkaklarning iqtisodiy o'rni yuqori bo'lgan, soliq to'lashda faqat erkaklar, ya'ni oila boshliqlari qatnashgan.

Aholini eng birinchi rasmiy ro'yxatga olish 1790 yilda AQShda, keyinchalik 1800 yilda Shvetsiya va Finlyandiya, 1801 yilda — Angliya, Daniya, Norvegiya va Fransiya o'tkazilgan. Ammo, bu aholi ro'yxatlarida juda oddiy shaklda hamda uzoq muddatga cho'zilgan. Masalan, birinchi AQShda aholini ro'yxatga olish ishlari 18 oy davomida olib borilgan.

XIX asrga kelib, aholini ro'yxatga olish juda kengaydi. Qator Yevropa mamlakatlarida statistika tashkilotlari tuzildi. Aholini ro'yxatga olish ilmiy dasturlar asosida olib borilishi yo'lga qo'yildi. Xususan, 1870-1879 yillarda dunyoning 48 ta, 1890 yillarda esa 57 ta davlatida aholi ro'yxati o'tkazilgan. XIX asr oxirida dunyo aholisining 21 foizi ro'yxatga olingan bo'lsa, XX asr boshida 54 foiz aholi ro'yxatdan o'tkazilgan.

Ikkinchi jahon urushidan keyin, aholini ro'yxatga olish tizimi yanada takomillashtirildi. 1945-1954 yillarda — 151 ta davlatda, 1965-1974 yillarda — 179 ta davlatda aholi ro'yxati o'tkazilgan. Hozirgi paytda, dunyodagi deyarli barcha davlatlarda aholini ro'yxatga olish ishlari olib borilmoqda.

Respublikamizda demografik jarayonlarning holatini o'rganishda mamlakat hududida o'tkazilgan aholi ro'yxati ma'lumotlari muhim ahamiyat kasb etadi. Manbalarda keltirilishicha, O'zbekiston hududida dastlabki aholi ro'yxati 1897 yilda o'tkazilgan bo'lib, ushbu ro'yxat ma'lumotlari XIX asr oxirida O'zbekistonda mavjud oilalar soni, aholi soni, yoshi va jinsi, etnik tarkibi, tug'ilish, o'lim kabi demografik jarayonlar haqida tassavvur hosil qilishga yordam bergan. O'zbekiston hududida keyinchalik 1926, 1939, 1959, 1970, 1979 va 1989 yillarda aholini ro'yxatga olish ishlari tashkil etilgan.

Ko'pgina mamlakatlarda aholini ro'yxatga olish qonun bilan tartibga solinishi mustahkamlab qo'yilgan.

Masalan, Buyuk Britaniyada 1920 yilda Qo'shma Qirollikda aholini ro'yxatga olish qonuni qabul qilingan. Mazkur qonunda aholini ro'yxatga olishning barcha qoidalari, fuqarolar, uy xo'jaliklari, korxonalar va muassasalarning qaysi toifalari ro'yxatga olinishi, aholini ro'yxatga olishni kim o'tkazishi, so'rov varaqalari qanday bo'lishi kerakligi belgilab qo'yilgan. Bundan tashqari, aholini ro'yxatga oladigan hisobchilarni yollash qoidalari, ularning xizmat vazifalari hamda aholini ro'yxatga olish qoidalari ko'rsatilgan.

tuman Statistika bo'limi

ENERGETİK ICHIMLIKLARNING INSON ORGANIZMIGA TA`SIRI

Ma'lumotlarga ko'ra, tarkibida suv, shakar, kofein, taurin va vitaminlar mavjud bo'lgan ushbu mahsulotlar dastlab 1960 yilda Yaponiyada dori vositasi sifatida yaratilgan. Hozirgi kunda esa energetik ichimlik tarkibiga turli kimyoviy moddalar qo'shilib, yangi-yangi turlari paydo bo'lmoqda.

So'nggi 10-15 yil ichida butun dunyo bo'yicha energetik ichimliklar iste'mol qilish va ishlab chiqarish bir necha o'n barobar oshganligi hech kimga sir emas. Energetik ichimliklar ko'proq 16-24 yoshdagilar orasida ommabop.

Energetik ichimliklarning inson tanasiga ijobiy ta'siri: insonga quvonch va energetik (baquvvat) faollik, tetiklashtiruvchi ta'sirga ega. Kofeinli ichimliklar uyquchanlikni yengishga yordam beradi; og'ir jismoniy zo'r qish vaqtida esa vitamin-uglevodli ichimliklar organizm chidamliligini oshiradi. Vitaminlar va glyukozaning yuqori miqdori organizmdagi hayotiy jarayonlarni rag'batlantiradi, glyukoza tezda qon oqimiga kiradi hamda mushak to'qimalari va organlarga, miyaga quvvat beradi. Energetik ichimliklarning ta'siri 4 soatgacha davom etib, uning kuchi ichimliklar tarkibida karbonat angidrid borligi tufayli kuchayadi. Ularning tarkibi: kofein 30 mg dan va taurin moddasi 399 mg (100 ml uchun)dan oshmaydi. Kofein - har qanday energetikning asosiy faol moddasi bo'lib, miya faoliyatini va fikrlash jarayonlarining faolligini, yurak-qon tomir tizimining faoliyatini stimullaydi. Kofeinning katta dozasi asab tizimi va yurak faoliyatini kuchaytiradi, qon bosimini sezilarli darajada oshiradi va bosh og'rig'i ga sabab bo'ladi va o'ziga qaramlikni chaqiradi. Taurin - energetik ichimliklarning ikkinchi asosiy komponentidir. U mushak to'qimalarida to'planadi va ulardagi metabolik jarayonlarni yaxshilaydi. Ko'p miqdordagi taurin asab tizimining haddan tashqari zo'g'alishiga va uning charchashiga olib keladi.

Spirтли ichimliklar bilan birgalikda uning ta'siri kuchayib, yurak-qon tomir

va asab tizimlarining jiddiy nosozliklari yuzaga keladi. Spirтли ichimliklarni iste'mol qiladigan, hamda asabiy zo'g'aluvchanligi yuqori bo'lgan insonlarga taurin iste'mol qilish qat'iy ta'qiqlanadi. Yevropa mamlakatlarida energetik ichimliklar faqat dorixonalarda sotiladi, chunki energetik ichimliklarni iste'mol qilgandan keyin o'lim holatlari qayd etilgan. Energetiklar tarkibida mavjud vitaminlar muvozanatli kompleks hosil qilmaydi. Energetik organizmning quvvat kanallarini ochadi. Inson tanasi quvvat olmaydi, aksincha uning ichki resurslaridan foydalanadi. Energetik ichimliklarni muntazam iste'mol qilish natijasida haddan tashqari zo'g'alish, charchoqning kuchayishi, uyqusizlik, asabiylashish hamda depressiya holatlari kelib chiqadi. Energetikdagi kofein va boshqa stimulyatorlar yurak tezligi va qon bosimini oshiradi. Bunday ichimliklarni haddan tashqari iste'mol qilish aritmiyaga va hatto yurak to'xtab qolishiga olib kelishi mumkin. O'tkir holatlardan tashqari, energetik ichimliklar ham uzoq muddatda yurakka zarar yetkazishi mumkin.

Olimlar tetiklantiruvchi ichimliklarni iste'mol qilish qonda tromb paydo bo'lish xavfini oshirishi, asab tizimiga salbiy ta'sir qilishi va zaharlanishga olib kelishi mumkin. Uning alomatlari orasida tashvish, uyqusizlik, taxikardiya, ovqat hazm qilish buzilishi, titroq, mushaklar tortishishi va bezovtaliq kuzatiladi. Kofeinning yuqori dozalari surunkali bosh og'rig'i ga sabab bo'lishi mumkin. Bundan tashqari, energetik ichimliklar tarkibida mavjud bo'lgan kofein, taurin va guarana birikmasi miya uchun toksik bo'lishi va asab hujayralarini buzishi mumkin.

Energetik ichimliklar, ayniqsa, o'smirlar uchun xavflidir.

Bir tadqiqot 15-16 yoshdagi o'smirlarda kofein iste'mol qilish va xatti-harakatlarning buzilishi o'rtasida to'g'ridan to'g'ri bog'liqlik borligini ko'rsatgan. Semirishga olib keladi va 2-toifa diabet xavfini oshiradi. Tetiklantiruvchi ichimliklar ingichka ichakdagi foydali bakteriyalarning xilma-xilligini kamaytirishi mumkin, bu

ham kilogramm ortishi va metabolik sindromning rivojlanishi bilan xarakterlanadi. Jigarga zarar yetkazadi. Me'yordagi energetik ichimliklar jigarga zarar keltirmaydi, lekin agar haddan tashqari oshirib yuborilsa yoki spirтли ichimlik zo'shilsa, tananing asosiy filtri bardosh bera olmasligi mumkin.

Shifokorlar asosiy omil energetik ichimliklar tarkibidagi va katta dozalarda gepatotoksitga ega bo'lgan vitaminining haddan tashqari ko'pligi deb hisoblaydi. Suvsizlanishga olib keladi va buyraklarga zarar yetkazadi. Energetik ichimliklar ko'pincha sport musobaqalarida ishlatiladi, chunki kofein sportchilarning ish faoliyatini yaxshilashi mumkin. Shu bilan birga, bu siydik va natriy miqdorini oshiradi, bu suvsizlanish va elektrolitlar yetishmovchiligiga olib kelishi mumkin. Shuning uchun uzoq vaqt davomida

jismoniy faollik paytida, ayniqsa, issiq sharoitda energetik ichimliklar ichmaslik kerak. Yuqori kislotalilik va ko'p miqdorda shakar tufayli energetik ichimliklar tish emaliga yomon ta'sir qiladi. Bolalar va o'smirlar, homilador ayollar, yurak-qon tomir kasalliklari va diabet bilan og'rikan bemorlar bunday ichimliklarni ichishdan butunlay voz kechgani ma'qul.

Toshkent tibbiyot akademiyasi Bolalar, o'smirlar va ovqatlanish gigienasi kafedrası professori Gulı Shayxovanning ta'kidlashicha, bunday ichimliklarni me'yordan ortiq ichish o'smirlarda tobeklik holatini keltirib chiqaradi, energetiklar ichish 18 yoshga to'lmagan bolalar va o'smirlarga, homilador va emizuvchi ayollarga, yurak qon tomiri va qandli diabeti bor bemorlarga tavsiya etilmaydi. Bu ichimlikni ko'p iste'mol qilish inson tanasidagi hujayra va to'qimalarga jiddiy zarar yetkazib, jigra, yurak qon-tomir kasalliklari, qandli diabet, saraton kabi ogqibatlariga olib keladi", - deydi shifokor.

Dietolog-olimlar energetik ichimliklarning organizmga ta'siri borasida katta tadqiqotlar olib bormoqdalar. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, energetik ichimliklar me'yordan ortiq va surunkali iste'mol qilinsa, inson organizmidagi ba'zi organ va tizimlarga (bosh miya, markaziy nerv tizimi, bo'g'imlar) salbiy ta'sir

ko'rsatadi va tez-tez iste'mol qilgan insonlarda unga tobeklik holati kuzatiladi.

Ichimlik tarkibidagi kofein - psixostimulyator modda. U vaqtinchalik tetiklik hissinı berib, charchash holatini yengillashtirishi, aqliy faoliyatni kuchaytirishi mumkin, ammo ma'lum bir vaqtdan so'ng (1 - 1,5 soat) inson organizmidagi charchoq battar kuchayadi, bosh og'rig'i paydo bo'ladi va nafaqat aqliy faoliyat, balki jismoniy faoliyatni ham susaytiradi.

Tez-tez iste'mol qiluvchılarda esa keyinchalik bo'g'imlarda og'riqlar paydo bo'la boshlaydi va ma'lum bir asoratlarga olib keladi.

O.SHONAZAROV, Tuman SEO va JS bo'limi sanitariya vrachi Sh.ESHQOBILOVA, Jamoatchilik bilan ıshlash bo'limi vrachi

va soғlom hatти-ҳаракатларни ривожлантириш бўйича мас-лаҳат беради.

Хулоса ўрнида айтишиши-миз мумкинки, инсон онги ва хулқ-атвори илмий жиҳатдан ўрганиладиган фан. Психоло-гия кўплаб соҳаларда одам-ларнинг фикрлари, ҳис-туйғу-лари ва хатти-ҳаракатларини тушуниш, инсон ҳаётига ҳисса қўшиш ва одамларга соғлом ва тўлиқ ҳаёт ке-чиришга ёрдам бериш учун қўлланилади. Пси-хология бизга инсон онгининг чуқурлигида саёхат қилиш им-конини беради ва бизни инди-видуал ҳамда жамият даража-сида яхшироқ тушунишга ёрдам беради.

Ойбарчин ПАЙҒАМОВА, Термиз давлат универси-тети ўзбек филология факултетининг 4-босқич талабаси

«САБР ҚИЛСАНГ ҒУРАДАН ҲАЛВО ПИШАР»

ёҳуд муборак ҳаж сафари ҳақида

Истиклол шарофати билан исломнинг беш арконидан бири бўлган муборак ҳаж зиёрати эса биз мусулмонлар учун Илоҳий бир лутфу марҳамат бўлди. Умра сафари квотаси олиб ташланди, ҳаж зиёратига эса зиёратчларимиз барча шароитлар му-ҳайё қилинган ҳолда бориб келмоқдалар.

Оллоҳ таолонинг инояти билан жорий йил Республика бўйи-ча 15 мингдан зиёд, вилоятимиздан 815 нафар, туманимиздан эса 107 киши (шулардан 42 нафари ҳожи оналаримиз) Каъбаи мукаррама ва Мадинаи мунаввара зиёратига бориб келиш бах-тига муяссар бўлмоқдалар. Шунинг учун қуйида ҳаж одоблари тўғрисида бироз маълумот беришни ихтиёр қилдик.

Аввалан билмоқ лозимки, ҳаж бу кичик қиёмат ва қиёматнинг бир белги ва бир қўринишидир. Шунинг учун ҳажни ният қилган киши аввало, Оллоҳ таолога бандилик юзасидан қилган ҳато, камчилик ва гуноҳларидан астойдил тавба ва надомат қилиб, бошқа у гуноҳни қилмасликка азму қарор қилсин. Мабоодо бировга зулм етказган, кимни ҳафа қилган ёки кимнинг қўнғлини қолдирган ё кимгадур озор берган бўлса, шунингдек бировнинг ҳаққи ё кимдандур қарздор бўлса, албатта бориб узр сўрасун ва у кишиларни ўзидан розий қилсин.

Ота-онаси ҳаётда бўлсалар албатта уларни розилигини ол-сун ва дуо олиб кейин йўлга чиқсин ва агар оламдан ўтган бўлса-лар қабрларини зиёрат қилиб, руҳларига дуову-фотиҳа етказ-син.

Силаи раҳим, яъни, яқин ҳешу ақриболарини ҳам ўзидан рози қилсин. Ўрталарида кечган баъзи камчиликларни кечирсин, бе-мор бўлса хабар олсин, кам таъминланган бўлса бақадри ҳол ёрдам берсинки, бу мўминлик хоссатан ҳожиликнинг хислатла-ридандир.

Ҳаж сафари давомида дунёвий ҳолатларга гафлатда қолма-син, доимо Оллоҳ таолони зикри билан машғул бўлсун ва кўп истиғфор айтсин, Қуръони каримни тиловат қилсин. Шериклар билан ҳушмуомала ва ҳушсуҳбат бўлсун ва уларга ноҳақлик қил-масун, қўлидан келганча моддий маънавий ёрдамини аямасин, ғийбат, ёлғон, чақимчилик ва сўқиш каби беҳуда сўзлардан ти-лини сақласин.

Каъбатуллоҳга бутун дунё мусулмонлари мамлакатларидан зиёратчилар келишини ҳам эътиборга олсин ва улар билан ҳам гўзал ахлоқда бўлиб, Бухорию Термизийлар авлодлари эканини намоён қилсин. Шунингдек ўзга мамлакатда борганини унутма-сун ва ўша мамлакатни қонун ва қоида-сига қатъян амал ва ҳур-матда бўлишга ҳаракат қилсин.

Энг муҳими, қилаётган ҳаж ибодатидан Оллоҳ таолони рози-лиги ва охиратини ободлигини мақсад қилиб қўйсин. Дунё ва унинг зийнатларини, риёкорлик, ном чиқариш, фахрланиш каби мазмун амалларни зинҳор ҳаёлига келтирмасин. Акс ҳолда қил-ган саъй-ҳаракатлари беҳуда ва бефойда кетади.

Хурматли Ўртбошимизнинг "Ҳаж-2024" масуми зиёратчилар-нинг Арафот водийсида эълон қилган "Яъни Ўзбекистоннинг фи-дойиси бўлиб, маънавий тарғиботчисига айланаман" деган та-шаббусларини инобатга олиб ҳар бир нафар ҳожиларимиз (Худо хоҳласа сафардан ватанга қайтгандан кейин) жамиятимиздаги меҳр-оқибат муҳитини мустаҳкамлаш, ҳаюлатга қарши маъри-фат билан курашиш, ёшлар тарбияси ва уларни бугунги ижтимо-ий иллатлардан бўлган ёт ғоя, ақиданастилик ва маъзаҳисилки-дек бўҳронлардан сақлаб қолиш, шунингдек оиалар тотувлиги йўлида хизмат қилиб жамиятдаги маънавий ҳаётида ибрат бўлиш-лари, шунингдек сафардан қайтгандан кейин кўп дабада ва ис-роқчиликларга йўл қўймасликлари лозим бўлади.

Шуни ҳам таъкидлаб ўтмоқ лозим бўладикки, ҳожилик марта-баси Оллоҳ таолони наздида кўп ҳам баланд бир мартабадур. Бу хусусда ҳадиси Шарифда "Кимки Оллоҳ учун ҳаж қилса, (ушбу ҳаж вақтида) беадабдир қилмаса, лағв ва беҳуда гапларни га-пирмаса, фисқу-фужур ва гуноҳ қилмаса, онасидан янги туғул-гандек гуноҳдан пок бўлади" деб марҳамат қилинган. (Имом Бу-хорий ривояти).

Оллоҳ таоло ушбу муборак сафарни барча ҳожиларимизга файзли, хайрли ва баракотли қилсин, ҳажларини мақбул, саъй-ларини машкур ва ўша муборак макомда бориб ҳалқимиз, вата-нимиз, жамиятимиз ва муқаддас динимиз мусаффолиги учун қилган дуоларини ўз даргоҳига мақбул қилсин, ҳаммалари сиҳат ва саломат қайтиб келсинлар ва бизларга уларни зиёрат қилиб, қўлларидан зам-зам сувларни ичиб, дуоларини олиш насиб ай-ласин ва албатта биз билан сизларни ҳам такрор-такрор ҳажжи Байтуллоҳ ва раъзаи поки Расули ақрам (саллаллоҳу алайҳи ва-саллам) зиёратига бориб келиш насиб айласин.

Ғазлиддин ҚАРОМАТУЛЛОХ, туман бош имом-хатиби

ПСИХОЛОГИЯ ИНСОН ҲАЁТИДА ТУТГАН ЎРНИ

Бизга маълумки, психоло-гия инсон онги ва хулқ-атво-рини илмий ўрганувчи фан ҳисобланади. Кишиларнинг фикрлари, ҳис-туйғулари, хат-ти-ҳаракатлари ва руҳий жара-ёнларини тушуниш учун психо-логлар турли усуллардан фой-даланган ҳолда кенг қамровли тадқиқотлар олиб борадилар. Психологиянинг мақсади эса одамларнинг ички дунёсини ўрганиш ва инсон хатти-ҳара-катларини тушунтириш, тушу-ниш ва яхшилаш учун илмий далилларга асосланган би-лимларни беришдир. Қуйида психология тушунчаси ва пси-хологиянинг асосий тамойил-лари, соҳалари ва қўлланили-ши ҳақида маълумот берамиз.

Психологиянинг таърифи ва тарихи Психология юнонча "псиче" (рух) ва "логос" (фан) сўзлари-дан олинган. Бу фан инсон онги ва хулқ-атворини илмий ўр-ганиш билан шуғулланади. Пси-хология инсон онгининг туби-га кириб бориш ва инсон хат-ти-ҳаракатларининг асосий са-бабларини тушуниш учун тур-ли ёндашувлар, назариялар ва усуллардан фойдаланади. Психология илмий фан си-фатида XIX-асрда эксперимен-тал психология асосини ҳисобланган Вилгельм Вундт томонидан лаборатория та-шқил этилиши билан пайдо бўлди. Вундт психик жараён-ларни экспериментал тарзда

ўрганиш ва одамларнинг таж-рибаларини илмий усуллар ёрдамида ўлчаш мумкинлиги-ни таъкидлаган. Ушбу лабора-тория психологиянинг илмий усулларидан фойдаланган ҳолда психик жараёнларни ўрганиш моделига айланди. Ушандан бери психология тез ривожланди ва инсон онги ҳамда хатти-ҳаракатини яхши-роқ тушуниш учун турли кичик фанларга бўлинган.

Психологиянинг қўллани-лиши Психологиянинг қўлланиш соҳалари жуда кенг ва кўп со-ҳаларда одамлар ҳаётига ҳисса қўшади. Психологиянинг баъзи амалий соҳалари: **Клиник амалиёт:** Психо-

логлар одамларнинг руҳий са-ломатлиги муаммоларини таш-хислаш, даволаш ва ёрдам бе-ришда ишлайди.

Таълим: Психологлар ўқув жараёнларини тушуниш, тала-баларнинг академик фаолият-ини яхшилаш ва таълим дас-турларини яхшилаш учун иш-лайди.

Спорт психологияси: Пси-хологик стратегиялар спорт-чиларнинг иш фаолиятини ошириш, мотивацияни бош-қариш ва стрессни енгилга ёрдам бериш учун қўлланила-ди.

Саломатлик ва йўл-йўрқ: Психологлар жисмоний соғлиқ муаммоларини енгил, турмуш тарзини ўзгартириш

нингдек, ҳайвонларда учрайдиган ка-салликларга қарши профилактика, таъхис қўйиш ва даволаш ишлари тўғрисидаги маълумот-лар мажмуи;

- ҳ а й в о н л а р н и ҳисобга қўйиш — ҳай-вонларни идентифика-ция қилиш ва электрон ахборот тизимига ҳай-вон ҳақидаги маълумот-лар, шу жумладан, унга берилган идентифика-ция рақами ва иденти-фикация қилинганлиги тўғрисида берилган ҳужжатлар ёки тегишли ёзувлар қайд этилган ветеринария паспорти ҳақидаги ахборотларни киритиш.

ИДЕНТИФИКАЦИЯНИ АФЗАЛЛИКЛАРИ: -ҳайвонлар бўйича ягона маълумотлар ба-заси яратилади; -йўқолган ҳайвон-ларни қидириш ва эга-сига қайтариш тизими янада тако-миллашади; -ветеринария хизмати кўрсатиш ва юқумли касалликларга қарши ку-рашиш тадбирлари янада сифатли амалга оширилади; -аҳолини инсон ва ҳайвонлар учун

умумий бўлган ўта хавфли юқумли касалликларда ҳимоя қилиш тизими такомиллаштирилади;

-истеъмол учун хавфсиз ва си-фатли маҳсулотлар етказиб берили-ши кафолатланади; -келиб чиқishi номаълум бўлган чорвачилик маҳсулотлари сотилиши олди олинади; -фуқаролар ўртасида ҳайвонлар-

ни сотиш, сотиб олиш ва ўзаро ай-рибошлашда соғлом ва ишончли му-хит яратилади;

-карантин тадбирларини ўтка-зиш учун кетадиган ҳаражатлар қис-қаради; -ҳайвонни турли юқумли касал-ликлардан сугурталаш ва сугурта пулини олиш имкони яратилади; -чорвачилик маҳсулотлари ва ҳом

ашёсини экспорт қилиш имкони яра-тилади; **ҲАЙВОНЛАРНИ ИДЕНТИФИКА-ЦИЯ ҚИЛДИРМАСА ҲАМ БЎЛА-ДИМИ?**

Ҳайвонларни ветеринария хизма-тида руйхатдан ўтказиш ва иденти-фикация қилдириш мажбурийдир. Идентификация қилинмаган ҳай-вонларни сақлаш ва боқиш таъқиқ-ланади.

Идентификация рақамини сақ-ловчи атрибут ёки ветеринария пас-порти бўлмаган ҳайвонлар иденти-фикация қилинмаган ҳисобланади ва улар назоратсиз ҳисобланиб, белги-ланган тартибда эгасини аниқлаш учун тугиб олинади, ажратилган жой-га сақланади.

Ветеринария-санитария қоида-лари ва нормаларини бузган, эпи-зоотияларга қарши курашиш чора-ларини кўрмаган шахслар қонун ҳужжатларига мувофиқ белгилан-ган тартибда жавобгарликка торти-лади.

ҲУРМАТЛИ ЧОРВАДОРЛАР, ТАДБИРКОРЛАР!

Туманимиз ҳудудидаги чорва мол-ларини идентификациядан ўтказиш ишларини қисқа вақтларда тўлиқ қуянаш ишларини якунига етказиш чора-тадбирларини намунали таш-кил этиш сўралади.

Б.БОБОРАЖАБОВ, туман ветеринария ва чорвачи-ликни ривожлантириш бўлими ветеринария фаолиятини муо-фиқлаштириш ва давлат назо-рати бўйича бош мутахассис

ЧОРВАДОРЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Республикаси Прези-дентининг "Ўзбекистон Республика-си Давлат ветеринария қўмитаси фаолиятини ташқил этиш тўғриси-да" 2017 йил 1 июндаги ПҚ-3026-сон қарорига мувофиқ Вазирлар Маҳка-масининг "Ҳайвонларни иденти-фикация қилиш, уларни ҳисобга олиш, ҳисобдан чиқариш ва сақлаш тарти-бини такомиллаштириш тўғрисида"-ги 748-қарорига мувофиқ жисмоний ва юридик шахслар томонидан пар-варишланиб, кўпайтирилаётган ҳай-вонларни босқичма-босқич иденти-фикация қилиш йўлга қўйилмоқда.

Қарор билан ҳайвонларни иден-тификация қилиш, уларни ҳисобга олиш, ҳисобдан чиқариш ва сақлаш тартиби ҳамда бу бўйича ягона маъ-лумотлар базасини шакллантириш белгиланди. Ҳайвонларни иденти-фикация қилиш фақатгина ветери-нария хизмати томонидан амалга оширилади.

ИДЕНТИФИКАЦИЯ ЎЗИ НИМА?

Идентификация-биркалаш, тавро босиш (тамғалаш), жетон бериш (же-тонлаш) ва чип ўрнатиш (электрон идентификация) орқали ҳайвонлар-ни аниқлаш имконини берадиган ин-дивидуал рақам бериш, шунингдек ҳайвонлар тўғрисида маълумотлар-ни электрон ахборот тизимига кири-тиш ва уларга ветеринария паспор-тларини расмийлаштириш;

ИДЕНТИФИКАЦИЯ—БУГУННИНГ ТАЛАБИ

НОМАҲОИ УМЕДУ НОУМЕДӢ

ВА Ё ҚИССАИ МОДАРЕ, КИ ТО ОХИРИН НАФАС РОҲИ ПИСАРАШРО МЕПОИД

Модарон то ҳол мепоянд роҳи аскарон, Охирин умеди ин умедворин зинда бод! (Лоик Шералӣ)

Имрӯз ба Ғалабаи бузург дар Ҷанги Дуюми Ҷаҳон 80 соли расо пур мешавад. Ғалабае, ки осон ба даст наомадааст, дар бадали ҷони миллинҳо ҷавонон, талафоти бағоят гарону ғушношуниди ҷонию моли...

Яке аз Ҳамин гуна шаҳидони гулгунҶафан Фатхулло Шарифи деҳбодомӣ буд, ки охириҳои соли 1938 ба хидмати Ҳарбӣ даъват шуда аз рӯзҳои аввали оғози ҷанг ба хатти пеши фронт сафарбар карда мешавад. Мувофиқи маълумоте, ки комиссариати Ҳарбии ноҳияи Сарӣсиё ба модари Фатхулло Муродбӣи Шарифова тақдими кардааст, ӯ моҳи декабри соли 1941 беному нишон гум шудааст. Аммо модари зор ба шаҳодати наздигонаш ба ин ва дигар маълумотҳое, ки солҳои баъдӣ дар ҷавоби пурсишҳо дар хусуси Фатхулло Шариф аз бойгонҳои марказии Ҳарбӣ омаданд, ҳаргиз бовар намекард. Меғуфт, ки писари ягонаи ноздонааш зинда аст, ӯ албатта, як рӯз не, як рӯз аз дар даромада меояд. То ки омадани писарашро пеш аз Ҳама худаш бубинад, ҳар замон дами дарвоза баромада менишаст, аз ояндагону равандагон мепурсид, ки мабодо Фатхулло ӯро надидаанд?

Додарзодаи Фатхулло Шариф акаи Раҳмонкул Шарифов, ки номаҳои аз хидмати аскарӣ ва баъдтар аз майдони ҷанг фиристодаи амаки худро имрӯз пас аз сари падар ӯ бозхатиёт ҳифз карда меояд, бо оби дида Ҳикоя кард, ки бибиаш то дами марг (баҳори соли 1974) писарашро интизорӣ мекашид. Дар лаҳзаҳои охир низ ғоҳ бахушӣ ғоҳ беҳуш исми Фатхулло дар забонаш буд, мепурсид, ки ӯ омад ё не? Кампири Ҳамсоя оҳиста аз амаки Худойқулам хоҳиш кард, ки дигар илоҷ нест, шумо раведӯ ҷомаи Фатхулло-ро ба бар карда назди модар биёед ва дар ғӯшаи ғӯед, ки «Оҷаҷон, ман омадам...» Амакам аз ноилҷой Ҳамин тавр қарданд, лаҳзае чехраи

модар шукуфту сипас якбора ором шуданд...

Имрӯз пас аз гузашти бештар аз ҳаштод сол ба ин номаҳо, ки зарду фарсуда гаштаву баъзан хондани онҳо номумкин гардидааст, менигараму мебинам, ки дар сатр-сатри онҳо чӣ қадар умед, ором, дард, муҳаббат нуҳуфтааст. Номаҳо ҷамъ дувоздаҳ ададанд ва яқҳо бо лиффа (конверт)-ҳои аҷибӣ хурдҳаҷм (9,5 см x 13,5 см) ниғаҳдорӣ шудаанд. Аз суроғаи пушти ин лиффаҳо маълум мешавад, ки он вақт ҳанӯз вилояти Сурхондарё ташкил нагардида будааст (таърихи таъсиси вилоят 6-уми марти соли 1941 аст) ва ноҳияи Сарӣсиёе яқҳо бо дигар ноҳияҳои вилоятҳои Сурхондарё ва Қашқадарё тобеи вилояти Бухоро будааст...

Ҳашт нома, ки то сар шудани ҷанг аз таърихи 10-уми июни соли 1940 то 22-юми майи соли 1941 навишта шудаанд, бо хати нисбатан зебову хоно бо рӯкаи рангӣ (перо) китобӣ гардидаанд. Хар кадомӣ онҳо аз ду ҷарағ (ҷор саҳифа) иборат буда, дар онҳо Фатхулло батафсил ҳаёти аскарӣи худро, ки дар шаҳрҳои Тираспол ва Бендери Молдавия меғузаштааст, тасвир карда меғӯяд, ки ба ҷизе ниёз надорад ва дар ояндаи наздик пас аз адои хизмат ба дидор хоҳанд расид. Ҳамаи ин мактубҳо «Саломнома» унвон доранд ва бо хати латиниасоси тоҷикӣ бо шеваи мардуми Деҳбодом ишро гардидаанд. Чунончи, як номаи ӯро, ки 7 августи соли 1940 навишта шудаву шаршор аз умеду ороҳуҷ, бетахрир ин ҷо меорам (шарҳи дохили қавсаи аз мост):

«Саломнома»
Ба шаҳарҳои мусофирӣ баромада рафтагӣ писаротам ба совети (шӯрои деҳоти) Хонҷиза дар қишлоқи Деҳбодом зиндагонӣ карда меғаштагӣ 1-ум ба падари меҳрубонам ҳазорон ҳазор салом, 2, (дуюм) ба модари меҳрубонам ҳазорон ҳазор салом. 3 (сеюм) ба очи хурдем (оҷаи хурдиам, падари Фатхулло ду зан доштаанд) ва Маҳмадқулҷон додарамда (ба додарам) ҳазорон ҳазор салом, 5 (панҷум) Худой-

қулҷон додарамда ҳазорон ҳазор салом, 6 (шашум) дигар ҳешу табори мондагӣ хурду калонда ҳазорон ҳазор салом. Баъд аз салом ман дар ин ҷо соқ (сиҳат) ва саломат буда соқ ва саломатии шумоёна аз даргоҳи илоҳӣ талаб карда истодем.

Додочон, моён Тираспол районда ҳозир ҳастем (ҳоло дар ноҳияи Тираспол ҳастем), неки (лекин) бозакам (боз ҳам) аз ин ҷомон (ҷоямон) ба дигар ҷо мебарам, дигар ҷо барамки (барад ҳам ки) Ҳамин адресда хат навиҷетон, моён ба кучо равем, хати (мактуби) қардагетон (яъне навиштагетон) меравад, ҳарчиқот (яъне ҳар доим, ҳар ғоҳ) хат қардан гиретон. Моён ҳозир (ҳоло) яланғида (ялангӣ - ҷои қушод, васеъ) ёри ҷўғи борин (яъне монанди ҷўғиён) ҷодир зада шиштем, неки (лекин) ҳорӣ (ин ҷо ба маънии камбудӣ) надорем, ваҳтомон хуш (ҳоламон хуш, хурсанд) ҳастай. Моён (аз) совети (шӯрои деҳоти) Хонҷиза 6 кас будем, ҳозир Соҳибов Сафарбой аз моён ҷудо шуда дигар ҷо рафт, Беғуф (Беков) Сайит ҷувоб шуд (ҷавоб шуд, яъне хидмати Ҳарби-ро ба охир расонда ба ҳона рафт), ҳозир (ҳоло) 1) Сафаров Исом, 2) Боймуротов Р, 3) Саломов Ҳ. ҷор кас (яъне бо худӣ Фатхулло) мондем. Ваҳтомон хуш ҳастай, аз ваҷи (аз ваҷи, дар бораи) мива (мева) пурсетон, куйистони (қўҳистони) ҳутомон (худаомон) чӣ ҳаст, инҷарам (ин ҷо ҳам) ҳастай. Беғуф Сайитда 1 дона сурат дода ройӣ карда (роҳӣ қарда, фириштода) будам, расидмӣ ё не, 1 дона сурат вай нарафта пеш (пеш аз рафтани ӯ, яъне Саид) хат қатӣ (яқҳо бо мактуб) ройӣ қарда будам, 2 дона сурат расидагеша ё нарасидагеша (расидан ё нарасиданашро) ҷувобаша (ҷавобашро) ройӣ кунетон. Аз ваҷи (ваҷи, ҷиҳати) авкотӣ (хўрду хўрок, озуқа) читу (чӣ тавр) ҳастетон, Ғаллаҳо читу ҳастай, нағзми, ганда (хуб аст ё бад), амаки Мерганам читу шуданд, нағз шуданд ё

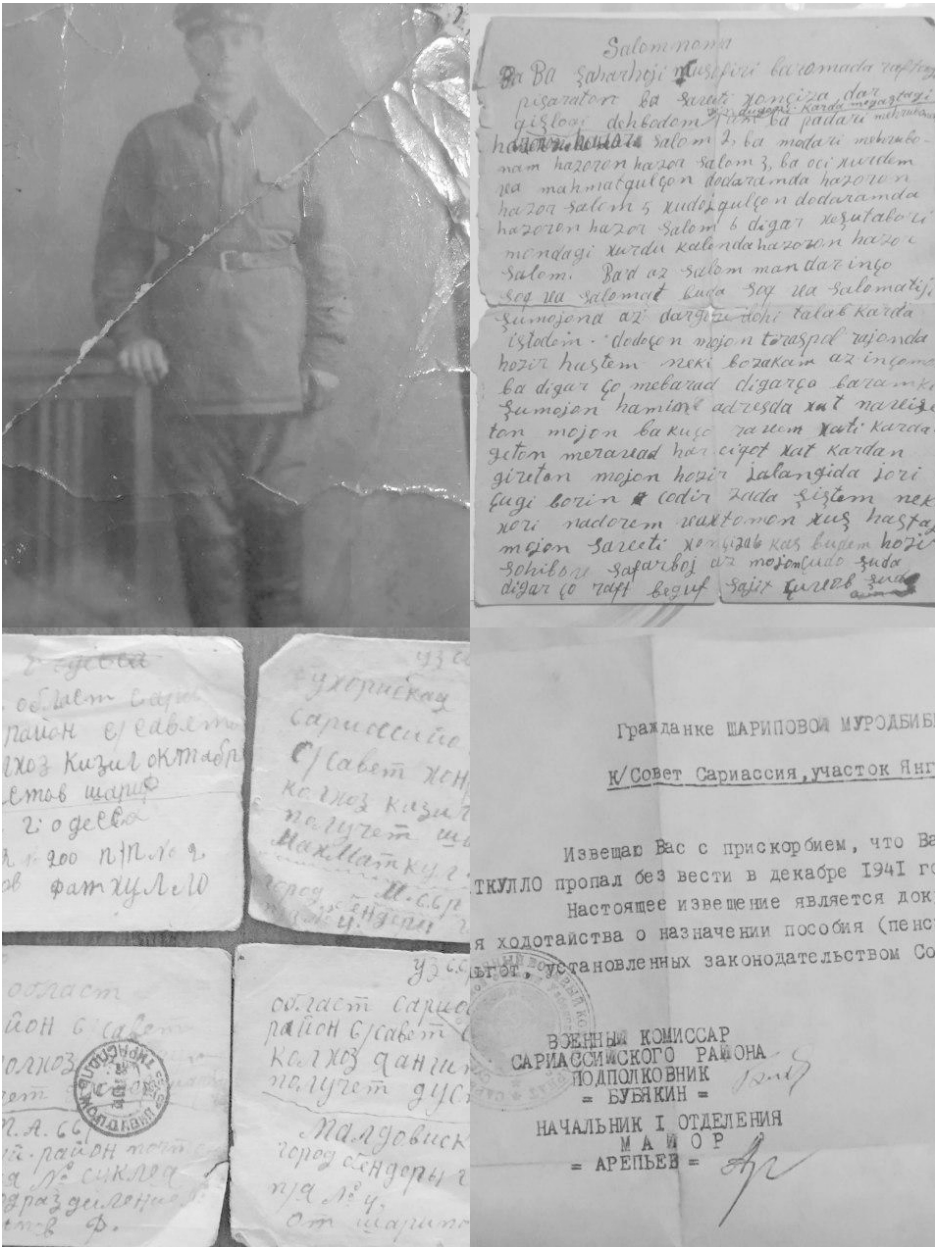
не, қорда (ба қор) меравандмӣ, саҳат (сиҳат) саломатии амаком қатӣ саҳат саломатетона нависта ройӣ кунетон, хати манда чӣ гуфтам (яъне дар мактуб ҷиро пурсида бошам), ҷувобаша гардонетон гуфта нависанда Фатхулло Шариф (имзо), 7/ VIII - 1940".

Дигар номаҳои ӯ, ки то сар шудани ҷанг навишта шудааст, низ тақрибан чунин мазмун доранд, яъне арзи салому эҳтиром ба наздикон, ғамхорӣ дар ҳақи онҳо, ки мабодо аз ҷиҳати моддӣ азоб нақашаида истода бошанд ва монанди инҳо. Чунончи, дар як номаи дигараш менависад, ки: «...додочон, навистед, ки посылка қарда ройӣ мекунем, гуфтед..., ройӣ нақунетон, ман инча (дар ин ҷо) ғушна нестам, ки аз шумоён гила кунам, ки ба ман посылка ройӣ нақарданд...»

Боз дар як номаи баъдӣ аз шаҳри Бендери Молдавия менависад, ки: «... оҷаҷон, шумо зиқ нашавед, ки баҷи (баҷаи, писари) ман аз миваҳо (меваҳо) нахўрд, не, оҷаҷон, миве ки (мевае, ки) куйистони ҳутомон ҳаст, инҷам (ин ҷо ҳам) ҳастай, ман аз унча (он ҷо, яъне аз қўҳистони худамон) зиёдтар хўрсодем (хўрда истодаам)»

Фатхулло дар номаи дигари худ, ки 22-юми майи соли 1941, яъне як моҳ қабл аз сар шудани ҷанг навиштааст, баъд аз ҳолпурсӣ ва изҳори хушнудӣ аз он ки ба наздикӣ, яъне пас аз ҷор моҳи дигар мўҳлати хидматаш ба охир мерасад ба Ватан хоҳад баргашт, ба ин муносибат аз падару модараш хоҳиш мекунад, ки: «...агар пул ёфта ройӣ қардан тонетон (тавонед), ба ман ягон 100 сум пул ройӣ кунетон, неки (лекин) агар аз ҳутотон (худатон) набарояд, ройӣ нақунетон...» ва поинтар меғӯяд, ки ҳоло не, ду моҳ пас фириштан, ки «...вахти рафтнам пул дарқор мешавад».

Аммо мутаассифона, ин хурсандии Фатхулло ба наздикони ӯ дер давом накард. Пас аз як моҳ Ҷанги хонумонсўз сар шуду Қисми онҳоро аз аввалинҳо шуда ба фронт фириштоданд. Ҳ 23-юми июни соли 1941 (як рӯз пас аз сар шудани Ҷанг) ба

падар нома менависад, аммо ин нома мисли номаҳои пештара нест, бо қалам ва маълум ки хеле шитобкорона навишта шудааст, аз ҷумла меғӯяд, ки: «...ҳеҷ хафа нашаветон, ҳар чӣ бошад, аз ман розӣ мешаветон...»

Дар мактуби дигар, ки моҳи июли соли 1941 навиштааст (азбаски бо қалам навишта шуда ва қоғаз хеле зарду фарсуда шудааст, бисёр ҷойҳои онро ҳонда намешавад, таърихи рӯз ҳам наменамояд), меғӯяд, ки: «...ман аз шумоён гила надорам, неки (лекин) аз ман розӣ шаветон, додочон ва ҳам оҷаҷон, тақдиромон Ҳамин будай, ки ба шумоён як қоса об додан натавонистам...» Номаи дигарро, ки он ҳам зоҳиран моҳи июли соли 1941 навишта шудааст, низ бе оби ҷашм ҳонда намешавад: «...ҳар чӣ бошад, шумоён хафа нашаветон, мана (маро) тақдирам

Ҳамин будай, чикӣ (чӣ қор) кунам, Худочонам танама сиҳат ниғоҳ дорад агар, дидори яқдигара мебинем...» ва дар идома ба додари он замон сездахсолааш Маҳмадқул муроҷиат қарда меғӯяд, ки: «...Маҳмадқулҷон, додою оҷара напарто (яъне модари худашро дар назар дорад, додаронаш Маҳмадқул ва Худойқул аз дигар модар буданд), ҳеҷ хафа нашав...»

Ин буд чанд пора аз рӯзгори дар номаҳо аксёфтаи як тан аз ҷавонони ноқому ба қавле «аз сад гул аз гулаш нашукуфта» Фатхулло Шариф, ки дар бистудусолагӣ ба бодӣ фано рафт ва доге носуғурдари дар дили модари муштитар, падари солхўрда ва дигар пайвандон гузошт...

Парвардигор рўҳи ин азизонро шод ва маъвои охираташонро обод гардонида бошад. Омин!

Т.ҲАСРАТОВ

НАХУСТИН МЕҲМОНИ МАНЗИЛИ НАВ

Чанд рӯз пештар ҳосем манзили навамонро аз таъмир барорем. Ба ин хотир се нафар устоҳоро ғалзанон шудему онҳо корро шурў намуданд.

Ҳангоми хўроки нисфирўзӣ буд. Баноғаҳ ду парастуе меҳмони кошоанамон гардид. Ман хурсанд гардидаму рӯ ба устоҳо оварда:

–Ана, нахустин меҳмонони манзили навамон ҳам бе даъват расида омаданд,-гуфтам.

Устои ҷаққун дурандеш Ҳабибуллоҳ ин лутфи маро тасдиққун аз ҷой ҳесту барои ин ҷонварони бебабон аз симҳо ҷои муваққатие барои нишастӣ онҳо таҳия намуд. Ҳарчанд ҳонаи муваққатии паррандагон он қадар дилкаш набошад ҳам аз меҳр доштани усто Ҳабибуллоҳ ба паррандагон хурсанд гардидам.

Дере нагузашта парастуҳо аз сари нав ба айвоне, ки мо он ҷо хўроки нисфирўзӣ меҳўрдем, ворид шуданду бе ҳеҷ дудилагӣ рӯи он симҳо нишаста худ ба худ ҷуғ-ҷуғқунон овози ба кас диққатҷалбкунанда мебароварданд.

Ин ҷангон устои дигариамон, ки Ҳайрулло ака ном дошту синну солашон низ калонсолтар буд, оиди доништани Ҳазрати Сулаймон забони паррандагон нақли хотирмонеро ба мо ҳикоя намуд. Мо мафтунӣ ин ривояти аҷиб гардидему парстуху аз ёдамон рафтааст. Вале баъди устои савумӣ бо номи Юнус якӣ ябора сўи мо нигариста:

–Бубинед, бубинед, парастуҳо суханони моро ғўш қарда истодаанд,-гуфт.

Ҳамакаса сўи лонаи муваққатии парандагон нигаристем. Онҳо хомўшона ба як нуқта ниғоҳ мекарданду овоз намебароварданд. Ҳамагон аз ин манзара дар ҳайрат мондем. Худ ба худ ба андеша рафтам, ки ҳарчанд парстуху забон надошта бошанд ҳам қобилияти шунавоиашон баланд будааст. Махсусан ҳангоми ривояти устоҳо онҳо ҳатто нафас нақашаида ғўш мекарданд ба назарам.

Дере нагузашта мавзўи сўхбати мо ранги дигар гирифт. Парастуҳо аз сари нав ба ҷуғ-ҷуғ даромаданд. Ростӣ хеле ҳайратзада гаштам. Наход ки чунин бошад. Ё шояд ин тасодуфе буд, ки моро ба олами андеша қардам ворид намуд. Ба ҳар ҳол ин амали неқбинион парастухои меҳмони манзилам гашта маро хеле шоду мамнун намуд. Инак, чанд шабу рӯз аст, ки ду ҷуфт парастухои бебабон меҳмони айвони манзили мост. Дурудароз сўяшон менигарам ва таҳи дил сўяш чунин хитоб менамоям:

–Хуш омадӣ, ба манзили мо нуру сафо овардӣ. Илоҳо бо қадам-ҳоят ба кошонаи мо файзу барака оварӣ. Лонаи худро гузору бо дили пур ин ҷо зиндагонӣ намо. Мо парастори Ҳамешагии туюм, эй муҷаббарони навбаҳору рамзи осоиштагӣ ва шукронагии ҳамагон!...

С.МУҲАММАДҶОН

Дар зиндагии имрӯза телефон як қисми ҷудонашавандаи рӯзгори ҳар як инсон шудааст. Аз кўдаку наврас то калонсолон Ҳама ба он эҳтиёт доранд. Вале суоле ба миён меояд: оё телефон дўстест, ки ба мо кўмак мекунад, ё душманест, ки оҳиста-оҳиста ҳаёти моро зерӣ таъсири худ мегирад? Бо гузашти замон, телефони оддӣ ба смартфон табдил ёфт, ки имрӯз на танҳо воситаи гуфтугў, балки компютери хурдест, ки тамоми ҷаҳонро дар қафи даст ҷой додааст.

Аммо телефони ҳозиразамон на танҳо дўст, балки дар бисёр маврид душмани нодида низ шудааст. Ин бисёр дудзи моҳир-ақл, вақт, қувва, муомилаҳои моро дудзид. Вай ҳатто лаҳзаҳои хушбахтарини моро аз мо рабӯд ва зиндагии моро хушқу холи намуд. Шояд айнан Ҳамин боиси вайронии ҳонаводаҳои мо гардид. Аҷибаш он аст, ки айнан

БУЗУРГТАРИН «ДУЗД»-И ДАВРОНИ МО...

мо онро ба ҳонаамон оварда ба зиндагониямон ворид кардем. Вай ҳар он ҷизеро, ки зеби зиндагии мо буд аз мо дудзид. Он дудзи оромӣ ва осудагӣ, лаҳзаҳои тафаккур ва андешаҳост. Ҳар вақте, ки мо ба экранӣ вай фарк мешаваем қисме аз худро аз даст медиҳем ва аз наздикони худ дур мешавем. Ин ашёи хурде, ки функцияш дурро наздик қардан буд, аммо вай наздиконро аз ҳам дур қард ва деворе байни мо ва худӣ мо гардид.

Мо вақтҳои зиёде сарф мекунем, ки бе гараз шабақаҳои иҷтимоиро тамо-

шо кунем, бозихи компютерӣ кунем ва вақти гаронарзиши худро беҳуда аз даст диҳем. Ин ҳолат боис мегардад, ки масофаи байни одамон зиёд шавад, муҳаббат ва ҳамдардӣ кам гардад ва инсон дар ҷаҳонест танҳоӣ фарқ шавад. Аз тарафи дигар, телефон агар боқалона истифода шавад, метавонад бехтарин ёрирасон бошад. Он метавонад ба мо кўмак кунад, ки дониш омўзем, забонҳои нави биёмўзем, бо дўстон ва хешовандони дур робита ниғоҳ дорем ва қори худро ба таври самаранок ташкил кунем. Ҳамин тавр, телефон мета-

ЧАНД ДАЛЕЛИ ҶОЛИБ

1. Аввалин истехсолкунандаи кислотакҳои ғайриорганикӣ дар ҷаҳон Ҷобир ибни Ҳайён аст.
2. Асосгузори авалин империяи бузург дар олам Куруши орийист.
3. Дар Зеландияи Нав одамон аз ғусфандон 15 маротиба каманд.
4. Чампи штурмурғ аз қосахонаи сараш калон аст.
5. Дар як қадиқа дили хорпушт 300 маротиба металад.
6. Аввалин маротиба боғи ҳайвонот дар Австралия дар асри XV сохта шуда буд.
7. Аз Ҳама мушаки боқувват ин забон аст.
8. Сўзанак 24 соат умр мебинанд.
9. Қирмак дар сараш 248 мушак дорад.
10. Дарёи Нил дар таърихи худ танҳо ду маротиба ба яхбандӣ дучор шудааст, ки ин дар асрҳои IX ва XI буд.

ДАРЕҒУ ДАРД!

Ҳайъати таҳрири рўзномаи “Сариосиё” ба хабарнигори ҷамоатии рўзнома Мейликул Қаримов нисбати марғи бемаҳали додараш собиқ қорманди милитсия

МУРОДҚУЛ ҚАРИМОВ изҳори тасаллият намуда, ба ҳонадон ва пайвандони марҳум аз Худои мутаъол сабри қамил меҳоҳанд.

лати ба ҳам дўсту қарин-ўзбеку тоҷик боахлу тифоқона умр ба сар мебаранд. Ин мардуми боахлу қарам анъанҳои миллии худро пос дошта бо мутобиқ намудан ба ҳолати замонавӣ дар суруду рақсҳои хеш анъанҳои ниёгонашонро пос дошта меоянд, ки инро метавон яке аз нишонаҳои меҳру

ҳамроҳии омўзгори фанни мусиқӣ Абдураҳфеъ Ҳамидов ин дастаи мусикиро ташкил додаанд. Дар он замон азёбони ин дастаи хунарии халқиро омўзгороне аз қабилӣ Холмирзо Қараев, Бекмурод Рачабов, Шохназар Бобоназаров, Набиҷон Умедов, Маҳмадвали Ҳиринбоев, Гулшод Қассирова ва

«ЗЕВАРӢ»—ЗЕБИ САНЪАТИ МОСТ!

муҳаббат доштан ба осори гузаштагон номид.

Бори нахуст дастаи овозадори “Зеварӣ” дар таркиби мактаби рақами 45, ки онро он вақт марҳум Иброҳим Қассиров раҳбарӣ мекард, ташкил гардидааст. Ин марди фидой ба

дигарон ташкил медоданд.

Баъдан соли 1984 дастаи “Зеварӣ” ба таркиби хоҷагиии ширкати ба номи “Сафар Қассиров” меғузарад. Дар ин ҷо аз ҳисоби деҳқон-санъаткорон аз қабилӣ Абдусалим Ҳолов, Ҳосият Ҳолова, Ҷиннигул ва Тўйдигул Нусратова, Гулҷон Алиев (марҳум), Қорасоч Алиева ва дигарон сафи азёбони дастаи номбурда зиёд гардида аз ҳамаи солҳо инчониб бо иҷрои суруду мусиқа ва рақсҳои миллии намунавӣ ашан дар миқёси ноҳия, вилоят ва ҷумҳурий ба бехтарин комёбиҳо ноил гаштаанд бигўем, муболиғае нахоҳад буд.

Агар оиди муваффақиятҳои ин даста суҳан ронем, боифтихор меғўем, ки дастаи

“Зеварӣ” аз ҷониби Вазорати маданияти Ҷумҳурий 25 феввали соли 1994 ба унвони дастаи халқӣ ва фольклорӣ этнографияи “Зеварӣ” номнавис гардид ва ин баҳои хеле баланду арзанда низ мебошад.

Гуруҳи мазкур ғаёлияти худро тақмил бахшида имрӯз дар тадбири ҷашнвораҳои гу-

Мейликул ҚАРИМОВ, муҳбири ҷамоатии рўзнома

ХОТИРА—МУҚАДДАС

Жўракул бобо Сохибов давру давроннинг, замоннинг, ҳаётнинг ҳамма аччиқ-чуқликларини бошидан кечирган инсонлардан. У тоғли Маланд кишлоғида 100 йил бурун туғилган. Таассуфки, ота-онадан барвақт, 12 ёшидаёқ ажралди. Опаси кўлида тарбия топди. Аини кучга тўлган пайти фашизмга қарши жанг бошланиб кетди. Уни ҳам биринчилар қаторида фронтга жўнатишди, 1946 йилгача ҳарбий хизмат бурчини чўзиқ ўташга тўғри келди. Жангдан боши баланд қайтган Жўракул «Ғалаба» (кейинчалик Г.Хидиров) номли жамоа хўжалигида турли вазифаларда ишлади. Зиммасига қандай топшириқ юкланмасин,

АСРЛАРГА ТАТИГАН УМР

Божожоним, ҳаёт йўлларимдаги қомил инсоним — Қудратов Файзуллоҳ Муродуллаевичга чексиз миннатдорчилик ўрнида

Агар инсон умри илм билан ўлчанса, божожоним Аллоҳ таолонинг ҳалифаси бўлишдек бир гўзал бандалик мақомини-да 73 йилдирки, ша- раф билан эгаллаб турибдилар. Ҳар бир фарзанди, невараси, жигарлари, оиласи, ходимларига яхшилиқ ва одоб дарсини ўтишда намуна бўлаолган божожоним-кўнгил инсонини, аслида. Илму одобда тенгсиз Файзуллоҳ божомнинг ҳар бир фазилатлари бобилик мартабаларидек ёқимли. Менга эса бобилик мақомлари қанот берган...

Биз — неваралар бола пайтимиз божожонимнинг боғларидан мева ейишни энг ёқимли машғулот, деб билардик. Айниқса, мен ўзимнинг шу умрим давомида божомнинг ўз қўллари билан узиб берган меваларидан-да ширинроқ мевани боққа емадим.

Божожоним менинг кичик ютуқларимдан кўп қувониш, руҳий, маънавий, моддий рағбатлантиришни жудаям чиройли эп- ланлар, эплайатилар.

Аллоҳ берган неъматим, бобом, Ҳаётимда ҳикматим, бобом.

Божожоним, Сиз берган дуоларнинг салмоғи менинг юрагимга қанот бўлаолди. Мен Альфраганус университетининг биринчи бос-қич талабаси, нотиқ, яхши китобхон ва ижтимоий тармоқ фаолиман. Шу камтарона хизматлари туфайли биринчи бос-қичдаёқ “Йилнинг энг яхши илмий изланувчиси” кўкрак нишони билан тақдирландим. Жудаям қувондим. Энтикиб, қалбим қувончга тўлиб муқофотимни қабул қилдим, аммо божожонимнинг шукроналиклари, самимий шодликлари, боладек хурсанд бўлишларидан кўзларимга ёш келди.

“Дўстлик” ордени соҳиби бўлган Файзуллоҳ божожонимга “Энг зўр мотиватор бобо” унвони бўлсаю беришса, дейман ўзимча... Ўзларининг шу муборак ёшларида ҳам атрофдагиларга зиё таратиб, Шарғун шаҳар шиғохонасини юксак ақл, одоб ва билим билан бошқараётган божожонимга ҳамиша қойил қолганман ва у кишига ўхшашга интилиб, улар билан фахрланиб, маънавий озуқа олиб яшайман, ўқиб-изланайман.

Бир донишманд инсоннинг авлодлари кўп ва ҳамма ҳавас қиладиган даражада ибратли бўлишса, қандоқ яхши! Садриддин Са- лим Бухорийнинг куйидаги сатри айнан божожонимга аталгандек:

...ҳикмат излаганга-ҳикматдур дунё...

Эзгу амаллар билан безанган, ақлу одобу билим билан лим-лим бўлган божожоним, Сиз менинг барча орзуларим учун пўлат қанотимсиз. Сиз — кўнглимдаги жавоҳиримсиз! Сизга узоқ ва барокотли умр давомийлигини тилаб, ҳамиша дуодаман. Агар ҳаммада Сиздек умр йўлдош, ота, бобо, жигар, раҳбар, дўст бўлса, дунё ўзгача яхшиланар эди.

Менинг яхши божожоним, Файзуллоҳ бобом, хайриятки, бор-сиз! Борингизга шукур!

Фируз ҲАСАНОВ,
Альфраганус университети 1-босқич талабаси

у сидқи дилдан умумманфаат йўлида ҳалол хизмат қилди, обрў-эътибор топди. Турли йилларда ҳар хил давлат муқофотларига сазовор бўлган Жўракул бобо мустақил-лик йилларида ҳам кадрланди, мустақил Ўзбекистоннинг биринчи Президенти И-лом Каримов ва кейинчалик Шавкат Мир-зиёевларнинг ташаккурномаларини олиш-га сазовор бўлган.

Бобо умр йўлдоши Улашой Ҳамраева билан 60 йил бир-бирларига бақамти бўлиб яшашди, 4 нафар фарзандларни баркамол вояга етказишди. Бобо ҳаётлик даврида 24 нафар неварая 50 га яқин чевараларнинг суюкли инсонига айланиб бўлган эди. Бу-гунда унинг фарзандлари, неваралари жа-мийатнинг турли соҳаларида фидокорлик билан хизмат қилишмоқда ва боболари ру-ҳини шод этишмоқда...

Хотира ва кадрлаш куни муносабати билан Дўстлик маҳалла фуқаролар йиғи-нидаги Сохибовлар хонадонида ўзгача кўтаринчилик руҳида нишонланди. Тадбир ғалабанинг 80-йиллиги қаторида Жўракул бобо таваллудининг 100 йиллигига бағиш-ланди. Жигаргўшалари ўша куни бобонинг руҳи покларига дуолар ўқиб, элга ош бе-ришди. Тадбир давомида Жўракул бобо ва унинг ҳаёти юзасидан кизик суҳбатлар бўлди, таассуротли хотиралар эсга олин-ди.

Расмий тадбирдан кейин Сохибовлар хонадони ўз жамғармалари ҳисобидан кат-та шахмат мусобақасини ҳам ташкил этиш-ди. Унда қўшни туманлардан ҳам вакиллар келишди. Яқунда эса бобонинг фарзанди Фарҳод Сохибов иштирокчиларнинг бари-га самимий миннатдорчилигини билдириб, шахмат беллашувида муносиб ўринларни олганларга қимматбаҳо совғаларни топ-ширди.

Ҳа, бу тадбир кўпчилик учун ибратли та-дбир эди...

Аббос АЗИЗОВ

ШИРГИЛ ҲИКОЯ

“Омадсизлик”

Бутун вужудимдаги қаттиқ ориқдан уйғониб кетдим. Кўзимни очиб, қаравотим ёнида турган ҳам-ширани кўрдим.

-Жаноб Фужима, -деди у, - омадли инсон экансиз. Икки кун олдин Хиросимадаги бомбардимон-дан омон қолдингиз. Хавотир ол-манг, ҳозир касалхонадасиз, энди ҳеч қандай хавф йўқ.

Бироз жонлиниб оғизлик билан сўрадим:

-Мен қардаман ўзи?

-Нагасакида, -деб жавоб берди у.

SANGARDAK UNUTILMAS TAASSUROTDLAR QOLDIRDI

Buxoro Texnologiya institutida 1988-1993 yillarda tahsil olgan 11 nafar kursdosh dugonalar har yili bir mara uchrashishga kelishib olganmiz. 30 yil deganda topishib Buxoroda uchrashgan edik. O'rgan yil Xorazmda uchrashdik, bu yil Surxondaryoda uchrashdik. Har uchrashganda urf-odatlar, mehmon kutishlar, viloyatdagi eng ko'zga ko'ringan joylarga sayohatlar esda qolarli bo'lmoqda.

Men kursdoshlarimni uyimda kutib oldim. Namangandan, Qo'qondan, Xorazmdan, Toshkentdan, Sirdaryodan, Boysun, Buxorodan kelishdi. Ularni uyda mehmon qilib, ertasi kuni go'zal va bahavo Sangardak sharsharasiga olib bordim. Tuva izini ziyorat qildirib, Sangardak sanatoriyasini aylantirdim. Kursdoshlarim juda xursand bo'lib tomosha qilishdi, tog'lar orasida shunday dam olish maskanlari borligidan rosa hayratlanishdi. Mehmondorchilik yuzasidan

tandir go'shtiga ovqatlantirdim, bizni tandir go'shti taomimizni hamma joyda pishirilishini, lekin Sangardak tandir go'shtini ta'mi og'izda qolganini aytishdi.

Sangardak sayohatidan so'ng, Denov bozoriga olib bordim. Ular "Jahon bozori" deb eshitgan edik, rost ekan

deyishdi. Boysunlik kursdoshimiznikiga bordik, u yeda ham kursdoshimiz. Boysun shashligi bilan mehmon qildilar. Sizlarda Avaz Oxun aytganidek shashlik parhez taomlaringmi deb kulishishdik, aylantirdik, hamma kursdoshlar Surxondaryoni havosi, toza taomlari mazza ekan deyishdi. Kursdoshlarimiz

3 kun mehmon bo'lib, manzillariga ketishdi. Yanagi yil Namanganda uchrashishni kelishib oldik. Men bu maqola orqali shunday yurda tug'ilganimdan fahrlanaman, Surxondaryomizga ko'z tegmasin, yana ham obod bo'lsin.

Sharofat MELIKOVA,
2-son Politexnikum o'qituvchisi

FAZOGIR BOLAJON

Men fazogir bo'laman, Eng bilimdon bolaman. Oyga uchish orzuyim, Ko'kni quchish orzuyim.

Fazo sirlar makoni, Yulduzchalarning koni. Jam bo'lgan sayyoralar, Quyosh boba mezboni.

Samodagi eng go'zal Sayyora bu bizning yer. Har bir inson bu yerni -Aziz ona Vatan, der.

Go'zal, yashil sayyoram Seni yaxshi ko'ramiz.

Madina QODIROVA,
23-sonli DMTTdа tarbiyachi

Bag'ringda unib, o'sib, Kuch-qudratga to'lamiz.

Men fazogir bo'laman, Orzularga to'laman. Ona sayyoram, seni, Asrashga so'z beraman!

ҚУТБИЙ ТУН ВА КУНЛАР

Тасаввур қилинг-а, сиз яшаётган табиий муҳитда бир неча кун, ҳафта, ойлаб куёшсиз қоронғи тун ҳукмронлик қилади, ёки аксинча, шунча вақт давомий ёруғлик. Фанда бу қут-бий тун ва қутбий кун дейилади. Унинг даво-мийлиги эса замин нуқтасининг Шимолий ёки Жанубий қутбга қайси даражадаги яқин-лик нисбатига боғлиқдир.

Маълумки, сайёрамиз ўз ўқи атрофида 23,5 градус эгикликда айланади. Ана шу эгик-лик ҳаракат билан Ернинг куёш атрофида ай-ланиши маромида эса қутбий регионлар вақ-ти куёшга қараб қоладилар, баъзида эса куёшга тесқари томонга ўтиб оладилар. Ана шу жараёнда қутб туни ёки қутб кун кузати-лади. Тўлиқ қутб туни куёшнинг Ер тиклигига

қутб кун 190 кун давом этса, Жанубий ярим шар қутбид 184 кунни ташкил этади.

Энг узун тўлиқ қутб туни Шимолий қутбда 12 ноябрдан 28 январгача бўлади, Жанубий қутбда эса, Антарктидадаги Амундсен-Скотт тадқиқот станцияси ҳудудига тим тўлиқ қутб туни феврал ойи ўрталаридан октябр ойи охириларигача оралиқда ҳукмронлик қилади. Қутб кунлари Шимолий ярим шарда март-нинг охиридан сентябргача, Жанубий ярим шарда эса сентябрдан мартгача кузатилади.

Одамлар яшайдиган ҳудудлар мисолида қутб кунлари ва қутб туллари Россия, Аляска, Канада, Гренландия, Норвегия, Швеция, Фин-ландия, Исландиянинг Шимолий қутбга яқин ҳудудларида рўй беради. Бу ҳудудларда Ши-молий қутб гори-зонтига нисба-тан яқинликка қараб, бир кун-ликдан тортиб, бир неча ойлик-кача қутбий кун давом этади.

Қутб кун ва қутб туни ҳолат-ларининг салбий ж и ҳ а т л а р и , кизикқари ва мо-ҳиятли томонла-ри ҳам кўпдир. Бу жараёнлар ҳудуд одамлари-нинг соғлигига салбий таъсир етказиши аниқ, яшаш шароитла-

рини оғирлаштириши бор гап. Ажабланарли-си, қутб кунларида куёшнинг тик тепанда узоқ муддат туриб қолишни кузатиш, қутб туни-да эса кўп хайвонларнинг узоқ уйқуга кетиб қолиши, ёки айрим ўсимликларнинг анабиоз ҳолатга тушиши, шундай шароитда ҳам Аляс-када ҳажми жуда катта ошқовоқларнинг етиш-тирилиши... Бунинг ҳаммаси мўъжизадек, туй-илади, албатта.

“НУМО” журналидан (№5 2025) таржима

нисбатан 84 градусдан ўтиб, горизонтга 18 градусга яқин етганида ҳосил бўлади. Ундан ўтиб 12 градусгача эгикликда қутб тиклигига кўтарилган сари ёруғлик даражаси ошавера-ди ва узоқ муддатли қутб кун кузатилади. Ёруғлик ёки қоронғиликнинг давомийлиги тўлиқ 24 соатни ташкил этадиганидан бош-лаб, у қутб кун ё қутб туни дея аталади. Бу-ндай ҳолатлар Ернинг Шимолий ва Жанубий ярим шари қутбларида тесқари ҳолатда олти ойгача чўзилади. Масалан, Шимолий қутбда

BOSH MUHARRIR:
AZIZOV ABBOS RAJABALIYEVICH
Tel: (+99897) 350-78-89
Tahririyat manzili: S.Sheroziy mahallasi,
Matbuotchilar ko'chasi 7-uy.
E-Mail: Sariosiyo@uimail.uz

Gazeta «SariOsiyo»
tahririyati kompyuter markazida
terildi va sahifalandi.
Tojik sahifasi mas'uli: Solehjon RAJABOV
Gazeta sahifalovchisi va dizayner
Nodirbek DAVLATOV

Gazeta «Surxon tongi» va «Zarya Surxana»
gazetalari tahririyati bosmaxonasida
A-2 hajmda 2 bosma taboqda 3000 nusxada
chop etildi. Buyurtma № _____
Topshirish vaqti 16°, topshirildi 16°da.
Bosmaxona manzili: Termiz shahri,
Shukrona ko'chasi, 21-A uy.

Tahririyatga kelgan
qo'lyozmalar taqriz qilin-
maydi va muallifga
qaytarilmaydi. Muallif
fikri tahririyat nuqtai
nazaridan farqlanishi
mumkin.

MUASSISLAR:
Xalq deputatlari
Sariosiyo tuman
Kengashi va
tuman hokimligi

Gazeta O'zbekiston Respublikasi
Matbuot va Axborot Agentligi
Surxondaryo viloyat hududiy
boshqarmasi tomonidan 2012 yil
31 iyulda № 11-053 raqam bilan
ro'yxatga olingan.